

Bogumiła Warząchowska

Protokół z obrad XV Walnego Zgromadzenia Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES : Olsztyn 7.10.2009

Fides: Biuletyn Bibliotek Kościelnych 1-2 (28-29), 258-263

2009

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

PROTOKÓŁ Z OBRAD XV WALNEGO ZGROMADZENIA FEDERACJI BIBLIOTEK KOŚCIELNYCH FIDES (OLSZTYN 7.10.2009)

W dniach 7 do 9 września 2009 r. odbyło się 15. Walne Zgromadzenie, w ramach corocznych zjazdów Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES. Tym razem gospodarzem spotkania była Biblioteka Wyższego Seminarium Duchownego Metropolii Warmińskiej „Hosianum” w Olsztynie, która w październiku obchodziła 60. rocznicę wznowienia swojej działalności w Olsztynie. Na spotkanie przybyli przedstawiciele bibliotek należących do Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES reprezentujący biblioteki wydziałów teologicznych, wyższych seminariów duchownych, zgromadzeń zakonnych oraz bibliotek parafialnych.

Obrady Walnego Zgromadzenia toczyły się wokół bieżących spraw bibliotek kościelnych. Jednak najwięcej miejsca poświęcono dalszemu funkcjonowaniu systemu MAK z którego korzystają prawie wszystkie biblioteki zrzeszone w Federacji. Był to jeden z głównych punktów obrad, ponieważ po osiemnastu latach intensywnej pracy Biuro ds. Rozwoju i Komputeryzacji przestało istnieć. Skromne środki finansowe Federacji nie były w stanie zapewnić stabilnego zaplecza materialnego dla osoby pracującej w Biurze i dalszego utrzymywania Biura. Uczestnicy Walnego Zgromadzenia zostali o tym oficjalnie poinformowani. Dla dalszego sprawnego funkcjonowania Federacji FIDES prace Biura zostały podzielone pośród członków Zarządu Federacji.

W czasie spotkania zaplanowano również omówienie kwestii digitalizacji zbiorów i bibliotek cyfrowych, a także ochrony i konserwacji zbiorów bibliotecznych. Część obrad przewidziano z udziałem szerszej społeczności bibliotekarskiego środowiska Olsztyna w ra-

mach których przybliżono specyfikę zbiorów i strukturę bibliotek kościelnych. Spotkanie miało na celu również zwiedzenie najstarszego w Polsce Seminarium, jakim jest Warmińskie „Hosianum”, a także poznanie bogatych zbiorów bibliotecznych liczących ok. 250 tys. woluminów, w tym 145 tys. książek z 8 tys. starych druków, i ponad 95 tys. czasopism.

Uroczystego otwarcia obrad, w Sali konferencyjnej Seminarium, w pierwszym dniu Walnego Zgromadzenia, dokonał ks. Tomasz Garwoliński, dyrektor Biblioteki Wyższego Seminarium Duchownego Metropolii Warmińskiej „Hosianum”. Następnie ks. prof. Władysław Nowak, Rektor Seminarium, w wygłoszonym przemówieniu nawiązał do bogatej historii tej placówki poczynając od Braniewa, oraz referując sylwetkę założyciela, Sługi Bożego, kardynała Stanisława Hozjusza. Przez całe lata braniewskie Seminarium należało do najlepiej prosperujących w Polsce. Dzięki wykształconej kadrze przyczyniło się do rozwoju życia religijnego tych ziem, tak bardzo zróżnicowanych etnicznie i kulturowo.

Po pięciu wiekach, siedziba Seminarium z Braniewa została przeniesiona do Olsztyna, gdzie wybudowano nowoczesny gmach z pomieszczeniami przeznaczonymi na bibliotekę, którą wyposażono w nowoczesny sprzęt oraz urządzenia usprawniające realizację procesu naukowo-dydaktycznego uczelni. W ostatnich latach Seminarium Duchowne wniosło znaczący wkład kadrowy i materialny w postaci zasobu bibliotecznego w struktury tworzącego się Wydziału Teologicznego w Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim. Bogato wyposażona Biblioteka WSD „Hosianum” służy przede wszystkim studentom Wydziału Teologii, oraz całej społeczności akademickiej w tym regionie.

Drugi dzień obrad miał charakter otwartej konferencji środowiskowej w której obok uczestników Walnego Zgromadzenia Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES wzięli udział dyrektorzy i kierownicy bibliotek olsztyńskich oraz władze uczelni. Nie zabrakło również przedstawicieli urzędu miasta, radnych z komisji kultury oraz pracowników z biura Miejskiego Konserwatora Zabytków.

Sesja pod hasłem: *Zabytkowy księgozbiór Biblioteki Wyższego Seminarium Duchownego Metropolii Warmińskiej „Hosianum” w Olsztynie i jego konserwacja*. miała miejsce w auli Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego. Zebranych gości

powitał ks. Prof. Władysław Nowak podkreślając wartość tego typu spotkań dla pracowników bibliotek kościelnych. W swojej wypowiedzi ks. Rektor docenił rolę Federacji Bibliotek Kościelnych i jej znaczenie w Polsce i poza granicami.

Referat wprowadzający wygłosił ks. Alojzy Szorc z Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. Przybliżając sylwetkę duchownego w wystąpieniu zatytułowanym *Kardynał Stanisław Hozjusz (1504-1579) – założyciel seminarium duchownego*, prelegent nakreślił drogę życiową, a następnie kapłańską kardynała w której na uznanie zasługuje założenie Seminarium Duchownego w Braniewie. Zdobywając tytuły naukowe w Polsce i za granicą Stanisław Hozjusz pełnił wiele odpowiedzialnych funkcji kościelnych i państwowych, wnosząc znaczący wkład w obrady Soboru Trydenckiego, a zwłaszcza do uchwał soborowych o Eucharystii, kapłaństwie, władzy biskupiej i o prymacie papieskim. Z bogatej spuścizny rozpraw naukowych na wyróżnienie zasługuje „Confessio Fidei Catholicae Christianae”, będący wykładem doktryny katolickiej.

W kolejnym referacie zatytułowanym *Biblioteka „Hozjanum” – historia i teraźniejszość*, ks. Tomasz Garwoliński – dyrektor Biblioteki WSDMW, przybliżył historię ksiąźnicy od wieku XVI siedziby w Braniewie, aż po lata 40. XX w. kiedy to Biblioteka Warmińskiego Seminarium Duchownego wznowiła swoją działalność w Olsztynie. Na podstawie zachowanych źródeł i opracowań, do których dotarł Prelegent biblioteka kolegium w Braniewie była jedną z bardziej zasobnych bibliotek europejskich w której gromadzono: dzieła Ojców Kościoła, pisma scholastyków średniowiecznych, pozycje o treści apologetycznej i polemicznej, dzieła wybitnych kaznodziejów, książki dotyczące prawa i teologii moralnej, literaturę z zakresu historii Kościoła powszechnego i partykularnego oraz z zakresu geografii i historii, prace filozoficzne od średniowiecza do XVI w., dzieła mówców starożytnych oraz utwory dawnych poetów.

Księgozbiór Biblioteki oprócz książek sprowadzonych z Braniewa obejmował zbiory innych bibliotek kościelnych z terenu historycznej Warmii, wśród których były inkunabuły, starodruki, literatura XIX w. i współczesne opracowania. Na podstawie zapisów proveniencyjnych, ekslibrisów, supereklibrisów, pieczęci, dedykacji i innych wpisów można stwierdzić, że książki te należały do biskupów warmińskich, kanoników katedralnych i kolegiackich. Od

1999 r. Biblioteka Wyższego Seminarium Duchownego z powołaną do życia Biblioteką Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Warmińsko Mazurskiego tworzą wspólny organizm. Swoim bogatym zasobem służy duchownym i świeckim, studentom i pracownikom naukowym oraz wszystkim zainteresowanym w środowisku i regionie.

W następnym wystąpieniu zwrócono uwagę na *Stare druki w zbiorach Biblioteki „Hosianum”*. Wykład Ks. bpa Juliana Wojtkowskiego, przybliżył szereg czynności i odkryć wśród zachowanych kilkunastu wydań Biblii, dzieł ascetycznych, dokumentów Ojców Kościoła, ksiąg liturgicznych, w tym brewiarzy, kancjonałów i mszałów. Ksiądz Biskup uwzględnił nie tylko wartość merytoryczną tych dokumentów, ale przedstawił sylwetki autorów, ich pochodzenie, język prac, miejsce wydania druków. W wystąpieniu omówiono noty proveniencyjne oraz zewnętrzne bogactwo opraw, tłoczeń i materiału introligatorskiego. Prace badawcze nad warmińskimi starodrukami trwają i można oczekiwać, że opracowany zbiór ukaże się w najbliższym czasie w formie publikacji książkowej.

Starodruki wymagają szczególnej ochrony i tym zagadnieniom został poświęcony referat *Stan zachowania, profilaktyka i konserwacja starodruków w Bibliotece „Hosianum”* zaprezentowany przez Izabelę Damulewicz z Torunia. Przebieg przeprowadzonych w hoyańskiej bibliotece prac konserwatorskich dotyczących książek, ich opraw, map, rycin można było prześledzić na podstawie prezentacji multimedialnej, wzbogaconej interesującym komentarzem Autorki. W referacie podkreślono zagrożenie zbiorów bibliotecznych spowodowane niekorzystnym działaniem człowieka, skażeniem atmosfery, zmienną wilgotnością i temperaturą powietrza oraz światłem. Nie bez znaczenia dla zbiorów jest niszczący udział czytelników wynikający z nieprawidłowego użytkowania a także materiał z którego wykonywane są książki, ich właściwe przechowywanie i zabezpieczenie. Ochrona zbiorów bibliotecznych zatem to stała troska o książki, a w praktyce konserwacja zapobiegawcza i konserwacja pełna.

Podobnych zagadnień dotyczyło wystąpienie Doroty Jutrzenki-Supryn z Torunia zatytułowane *Pełna konserwacja wybranego starodruku*. Konserwacja pełna oznacza przede wszystkim wzmocnienie osłabionych struktur kart i analizę zawartości opraw. Prelegentka podczas wieloletniej pracy zauważyła, że często jako materiał uzupełniający i wypełniający wolne przestrzenie okładek znajdowała

fragmenty cennych rękopisów. Renowacja takich obiektów, wymagała specjalistycznej wiedzy i odpowiedniego przygotowania do pracy z dokumentem. Podczas wystąpienia zwrócono uwagę, że w pierwszej kolejności powinny być zabezpieczone dzieła najstarsze, najcenniejsze i najbardziej zniszczone. Omówienie to, pozwoliło przeanalizować drogę książki od momentu wytypowania obiektu do konserwacji, poprzez szereg prac renowacyjnych, aż do uzyskania zamierzonego efektu zbliżonego do oryginału.

Zwieńczeniem tej części obrad, było obejrzenie najcenniejszych inkunabułów z biblioteki hożańskiej, które wystawiono w Czytelnicy Biblioteki Teologicznej. Obiekty po konserwacji pełnej i zachowawczej były eksponowane w kilkunastu gablotach i przyciągały uwagę nie tylko uczestników konferencji, ale wzbudzały zainteresowanie studentów, pracowników naukowych i osób odwiedzających w tych dniach Bibliotekę.

Wspólna wycieczka po Olsztynie wypełniła dalszą część programu. Po południu Organizatorzy Walnego Zgromadzenia przewidzieli zwiedzanie Starego Miasta, Zamku Kapituły Warmińskiej, Muzeum Warmii i Mazur i Katedry św. Jakuba, w której można było wysłuchać koncertu organowego.

Następny dzień obrad – w godzinach popołudniowych – poświęcono bieżącym sprawom wewnętrznym Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES. Bibliotekarze bibliotek kościelnych wraz z bpem Andrzejem Siemieniowskim wysłuchali Sprawozdania z pracy Zarządu Federacji przygotowanego przez ks. Jerzego Witzaka dyrektora Biblioteki Papieskiego Wydziału Teologicznego we Wrocławiu, pełniącego funkcję Przewodniczącego Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES. Z kolei Bogumiła Warzachowska, kierownik Biblioteki Teologicznej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, jako zastępca Przewodniczącego Federacji, zaprezentowała najnowszy numer periodyku *FIDES - Biuletyn Bibliotek Kościelnych*, zachęcając obecnych do zamieszczania na jego łamach artykułów, materiałów, recenzji, sprawozdań oraz wszelkich informacji dotyczących działalności bibliotek kościelnych.

W dalszej części obrad omówiono i zaprezentowano strukturę programu bibliotecznego PATRON firmy Mol z Gdyni. Oferta ta obejmowała szerokie spektrum propozycji szkoleń dla bibliotekarzy pragnących zdobyć dodatkowe kwalifikacje w zakresie programów

komputerowej obsługi bibliotek, tworzenia prezentacji multimedialnych, budowy stron www oraz edukacji internetowej.

W godzinach popołudniowych bibliotekarze bibliotek kościelnych zostali zaproszeni do zwiedzenia nowoczesnego gmachu Biblioteki Głównej Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego. Biblioteka ta zaprojektowana w centrum kampusu uniwersyteckiego obsługuje studentów czternastu wydziałów macierzystej uczelni. Księgozbiór rozmieszczony jest na trzech kondygnacjach w wolnym dostępie do półek. Nowoczesne rozwiązania architektoniczne, najnowszy sprzęt, funkcjonalne wyposażenie oraz profesjonalna obsługa sprawiają, że Biblioteka postrzegana jest jako niezwykle przyjazna dla użytkowników.

Dla uczestników Walnego Zgromadzenia zorganizowano wycieczką do Sanktuarium Maryjnego w Gietrzwałdzie, Sanktuarium Najświętszego Sakramentu i Męki Pańskiej w Glotowie oraz Kalwarii Warmińskiej, a także do bazyliki kolegiackiej w Dobrym Mieście.

Wieczorem dokonano podsumowania Walnego Zgromadzenia, uwzględniając przede wszystkim współpracę w zakresie sprawnego funkcjonowania systemu MAK. Omówiono również digitalizację zbiorów i sukcesywne uzupełnianie zasobów w bibliotece cyfrowej Księgozbioru Wirtualnego Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES. Ważnym punktem końcowych obrad było ustalenie planu pracy na najbliższy rok oraz miejsca kolejnego spotkania bibliotekarzy Federacji Bibliotek Kościelnych.

Protokół sporządziła:
Bogumiła Warząchowska
Zastępca Przewodniczącego